

О. І. Котикова,

*д. е. н., професор, завідувача кафедрою економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв*

І. А. Дерезюк,

магістрант, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

А. О. Семененко,

магістрант, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

O. Kotykova,

*doctor of economics, professor, head of the department of business economics,
Mykolayiv natsional agrarian university, Mykolaiv*

I. Dereziuk,

master, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv

A. Semenenko,

master, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv

THE STATE OF THE LABOR MARKET IN THE MYKOLAYIV REGION AND PROSPECTS FOR ITS DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

У статті досліджуються основні тенденції, характерні для сфери оплати праці регіону. Наводяться дані щодо кількості штатних працівників підприємств, установ, організацій, структури фонду оплати їх праці, середньомісячних розмірів номінальної та реальної заробітної плати, гендерних відмінностей у рівні оплати праці. Відслідковується залежність реальної заробітної плати від цінової ситуації на споживчому ринку. Аналітичні дані щодо стану виплати заробітної плати наведені за трьома категоріями підприємств: економічно активні підприємства; суб'єкти господарювання, щодо яких реалізуються процедури відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом; економічно неактивні підприємства, які призупинили економічну діяльність у 2016 р. та попередніх роках і не повідомили про погашення заборгованості. Інформацію проаналізовано в цілому по економіці області, за видами економічної діяльності, по містах обласного значення та районах і у порівнянні з Україною.

The article examines the main trends typical of the area of remuneration in the region. Data are given on the number of full-time employees of enterprises, institutions, organizations, structure of the fund for their payment, average monthly nominal and real wages, gender differences in the level of remuneration. The dependence of real wages on the price situation on the consumer market is monitored. Analytical data on the state of payment of wages are given in three categories of enterprises: economically active enterprises; economic entities in respect of which procedures for restoration of the debtor's solvency or recognition of bankruptcy are implemented; economically inactive enterprises that suspended economic activity in 2016 and previous years and did not report debt repayment. The information has been analyzed in general in the region's economy, by type of economic activity, in cities of oblast importance and in districts and in comparison with Ukraine.

*Ключові слова: ринок праці, регіон, євроінтеграція, штатні працівники, заробітна плата, споживчий ринок.
Key words: labor market, region, eurointegration, full-time employees, wages, consumer market.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасне економічне положення України вимагає максимального врахування ситуації, яка склалась на ринку праці. Адже саме відносини, які існують на цьому ринку, становлять одну з основ розвитку національної економіки, окремих її галузей та підприємств, забезпечують ефективне використання трудових ресурсів країни, вільний вступ на ринок праці продавців та по-

купців робочої сили. Сучасний ринок праці України характеризується значним напруженням внаслідок зниження попиту на робочу силу, падінням рівня реальної заробітної платні, зростанням чисельності вивільнених працівників, збільшенням безробіття [1]. Суттєвими факторами підвищення ризику соціального відторгнення є наявність утриманців (пенсіонерів, дітей, безробітних): за рахунок збільшення чисельності утриманців із

Таблиця 1. Економічна активність населення Миколаївської області

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2015 р. у % до 2010 р.
Економічно активне населення, тис. у віці 15–70 років	586,1	584,9	579,3	577,1	551,6	558,2	95,2
працездатного віку	537,4	537,4	539,7	542,7	532,1	540,9	100,7
Зайняте населення, тис. у віці 15–70 років	536,7	537,5	533,7	534,5	501,5	508,7	94,8
працездатного віку	488,0	490,0	494,1	500,1	482,0	491,4	100,7
Безробітне населення (за методологією МОП), тис. у віці 15–70 років	49,4	47,4	45,6	42,6	50,1	49,5	100,2
працездатного віку	49,4	47,4	45,6	42,6	50,1	49,5	100,2
Економічно неактивне населення, тис. у віці 15–70 років	322,5	314,1	311,4	304,8	323,8	313,5	97,2
працездатного віку	196,6	188,5	187,4	184,5	194,7	185,7	94,5
Рівень економічної активності, відсотків до всього населення відповідної вікової групи у віці 15–70 років	64,5	65,1	65,0	65,4	63,0	64,0	-0,5
працездатного віку	73,2	74,0	74,2	74,6	73,2	74,4	1,2
Рівень зайнятості населення, відсотків до всього населення відповідної вікової групи у віці 15–70 років	59,1	59,8	59,9	60,6	57,3	58,4	-0,7
працездатного віку	66,5	67,5	68,0	68,8	66,3	67,6	1,1
Рівень безробіття населення (за методологією МОП), відсотків до економічно активного населення відповідної вікової групи у віці 15–70 років	8,4	8,1	7,9	7,4	9,1	8,9	0,5
працездатного віку	9,2	8,8	8,4	7,8	9,4	9,2	0,0

Джерело: складено за даними Головного управління статистики у Миколаївській області.

числа безробітних збільшується навантаження працюючих членів домогосподарства, що формує передумови соціальної ексклюзії [2]. В умовах відкритості європейського ринку праці та високого рівня мобільності молоді Україну, вже в найближчій перспективі, може очікувати ситуація, коли навантаження пенсіонерів на працюючих перевищить критичний рівень [3].

Ці обставини, а також відкритість європейського ринку праці для українців зумовлюють необхідність дослідження особливостей формування і функціонування регіонального ринку праці в умовах євроінтеграції та обґрунтування необхідності підвищення їх ролі у формуванні гідного рівня життя українців.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні аспекти функціонування ринку праці вивчаються багатьма вітчизняними науковцями, зокрема дослідження різних аспектів відтворення трудового потенціалу й пов'язаних з ними суперечностей функціонування ринку праці, пошук мотиваційних важелів впливу на результати діяльності працівника висвітлено у працях таких авторів, як: В. Апер'ян, С. Бандура, Д. Богині, В. Брича, В. Васильченка, М. Волинського, А. Гальчинського, В. Герасимчука, Е. Лібанової, А. Колешні, А. Колота, В. Онікієнка, В. Оніщенко, В. Петюха, І. Франдежа, та ін. Разом з тим, невіршеними залишаються проблеми, зумовлені особливостями функціонування регіонального ринку праці в умовах євроінтеграції.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Завдання дослідження полягає у розкритті особливостей функціонування регіонального ринку праці в умовах євроінтеграції.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Із застосуванням праці та її оплатою обов'язково пов'язане здійснення будь-якого господарського процесу. Для найманих працівників заробітна плата є основою їх матеріального добробуту, для держави — джерелом наповнення бюджету та соціальних фондів. Питання організації заробітної плати, формування її рівня разом із питанням забезпечення зайнятості складають основу соціально-трудова відносин у суспільстві.

Аналіз стану ринку праці області свідчить, що у 2015 р. порівняно з 2010 р. відбулось збільшення кількості безробітного населення та зменшилась кількість зайнятого. Рівень зайнятості населення у віці 15–70 років становив 58,4%, населення працездатного віку — 67,6%. Рівень безробіття (за методологією Міжнародної організації праці) економічно активного населення у віці 15–70 років склав 8,9%, населення працездатного віку — 9,2% (табл. 1).

Водночас, в офіційному секторі економіки області неухильно продовжується скорочення робочої сили: у 2015 р. середньооблікова кількість штатних працівників на підприємствах, установах, організаціях (склала 207,5 тис. осіб (на 14,6 % менше ніж у 2010 р.).

Скорочення кількості штатних працівників відбулось в усіх видах економічної діяльності, крім держав-

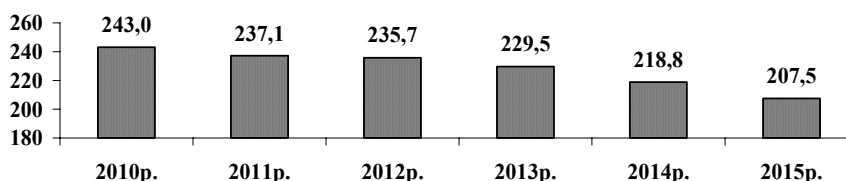

Рис. 1. Середньооблікова кількість штатних працівників Миколаївської області, тис. осіб

Джерело: складено за даними Головного управління статистики у Миколаївській області.

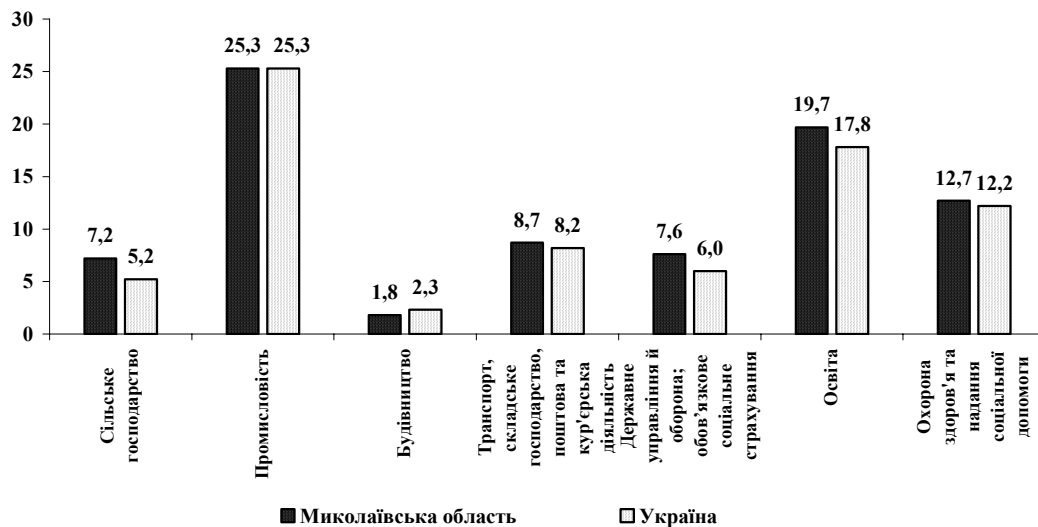

Рис. 2. Частка штатних працівників Миколаївської області окремих видів економічної діяльності у 2015 році, у % до середньооблікової кількості штатних працівників

Джерело: складено за даними Головного управління статистики у Миколаївській області.

ного управління й оборони; обов'язкового соціального страхування та мистецтва, спорту, розваг та відпочинку. Найчисельніше скорочення зафіксоване у промисловості — на 3,2 тис. осіб (на 5,8% від кількості зайнятих у цьому виді діяльності), сільському господарстві, лісовому господарстві та рибному господарстві — на 1,9 тис. осіб (на 10,9%), освіті і транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності — на 1,1 тис. осіб у кожному виді (відповідно на 2,7% і на 5,6%) (рис. 1).

У 2015 р. з підприємств звільнено 63,7 тис. осіб, тоді як прийнято 54,1 тис. (відповідно 30,7% та 26,1% середньооблікової кількості штатних працівників). Суттєве перевищення рівня вибуття над рівнем прийому зафіксовано у фінансовій та страховій діяльності (на 27,8 в.п.), сфері інформації та телекомунікацій (на 23,8 в.п.) і адміністративного та допоміжного обслуговування (на 22,5 в.п.). З числа вибулих переважна більшість працівників (88,7%) залишили робочі місця з причини плинності кадрів (за власним бажанням, за угодою сторін, порушення трудової дисципліни). У зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці (реорганізація, скорочення чисельності або штату працівників) звільнено майже 3 тис. осіб, або 4,7% вибулих. Найбільший обсяг скорочення штатів спостерігався у державному управлінні й обороні; обов'язковому соціальному страхуванні (1,5 тис. осіб або 30% від кількості вибулих у цьому виді діяльності).

Із загальної кількості штатних працівників підприємств у регіоні 25,3% було зайнято на промислових підприємствах, 19,7% — у закладах освіти, 12,7% — у закладах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (рис. 2).

У середньообліковій кількості працюючих, як і у попередні роки, переважала частка жінок — 54,3%. Значно більшою частка жінок була у поштовій та кур'єрській діяльності — 88,6%, охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги — 81,5% і освіті — 78%.

2015 рік характеризувався скороченням масштабів вимушеної неповної зайнятості. Так, кількість працівників, які у 2015 р. перебували у вимушених відпустках без збереження заробітної плати, порівняно з попереднім роком зменшилась на 9,7% і становила 1,1 тис. осіб, або 0,5% середньооблікової кількості штатних працівників. Серед видів діяльності найвища частка такої категорії працівників зафіксована у будівництві — 8,6% (у 2014 р. — 12,1%). Кількість працівників, які з економічних причин працювали у режимі неповного робочого

Таблиця 2. Показники вимушеної неповної зайнятості у 2014—2015 рр. у Миколаївській області

Показник	Осіб		у % до середньооблікової кількості штатних працівників	
	2014 р.	2015 р.	2014 р.	2015 р.
Знаходились у відпустках без збереження заробітної плати (на період припинення виконання робіт)	1252	1130	0,6	0,5
Переведені з економічних причин на неповний робочий день (тиждень)	19056	13363	8,7	6,4

Джерело: складено за даними Головного управління статистики у Миколаївській області.

Таблиця 3. Динаміка номінальної заробітної плати штатних працівників Миколаївської області у 2010—2015 рр.

Рік	Нараховано в середньому штатному працівнику			Співвідношення з рівнем середньомісячної заробітної плати штатного працівника по Україні, %
	за місяць, грн	у % до попереднього року	за оплачену годину, грн	
2010	2122	118,8	14,10	94,8
2011	2448	115,4	16,21	93,0
2012	2822	115,3	18,69	93,3
2013	3094	109,6	20,42	94,8
2014	3344	108,1	22,26	96,1
2015	3984	119,1	26,32	95,0

Джерело: складено за даними Головного управління статистики у Миколаївській області.

дня (тижня), зменшилась на 29,9% і складала 13,4 тис. осіб, або 6,4% середньооблікової кількості. У сфері адміністративного та допоміжного обслуговування у такому режимі працювало 32,9% працівників, у наданні інших видів послуг — 28,9%, у транспорті, складському господарстві та допоміжній діяльності у сфері транспорту — 20,3% (табл. 2).

Фонд оплати праці, нарахований штатним працівникам регіону у 2015 р., порівняно з попереднім роком, був більшим на 13% і становив 9,9 млрд грн. У його структурі 57,3% становив фонд основної заробітної плати (оплата за тарифними ставками та посадовими окладами), 36,5% — фонд додаткової заробітної плати (переважно надбавки та доплати до тарифних ставок та посадових окладів; премії та винагороди, що носять систематичний характер, а також виплати, пов'язані з

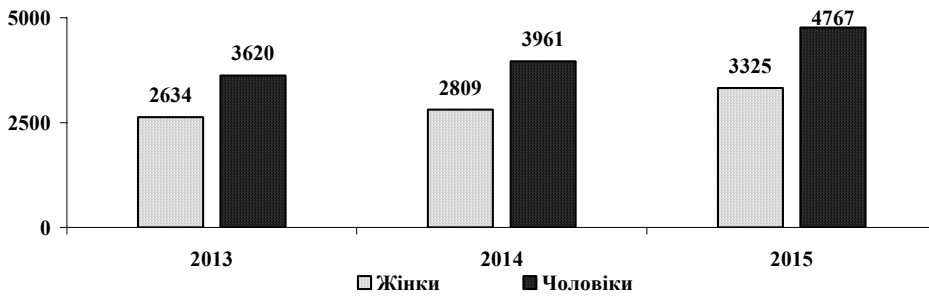

Рис. 3. Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників Миколаївської області за статтю, грн

Джерело: складено за даними Головного управління статистики у Миколаївській області.

індексацією заробітної плати), 6,2% — інші заохочувальні та компенсаційні виплати (матеріальна допомога, соціальні пільги тощо).

Серед видів економічної діяльності спостерігалися значні коливання частки основної заробітної плати у фонді оплати праці. Так, у будівництві, сільському господарстві і наданні інших видів послуг фонд оплати праці на 82—80,7% складався з оплати за тарифними ставками та посадовими окладами. Тоді як у державному управлінні й обороні; обов'язковому соціальному страхуванні частка фонду основної заробітної плати становила лише 36,7% фонду оплати праці.

Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників упродовж останніх років мала стійку тенденцію до зростання і у 2015 р. становила 3984 грн, що на 19,1% більше ніж у 2014 р. та у 2,9 раза більше рівня мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму на одну працездатну особу (1378 грн) (табл. 3).

У ранжованому ряді регіонів за рівнем заробітної плати за 2015 р. Миколаївщина посідала 6 місце, посту-

пившись Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій і Київській областям та м. Києву. Середній рівень заробітної плати у регіоні був нижчим ніж в цілому по Україні на 5%, або на 211 грн.

Приріст заробітної плати у 2015 р. зафіксований в усіх видах економічної діяльності регіону. Найбільшими темпами зростання відбулось у сферах професійної, наукової та технічної діяльності — на 38,2%; з надання інших видів послуг — на 37,1%; в оптовій та роздрібній торгівлі; ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів — на 33,7%; сфері інформації та телекомунікацій — на 30,6%; будівництві — на 30,3%, а серед видів економічної діяльності промисловості — з виробництва хімічних речовин і хімічної продукції — на 77,7%; з виробництва електричного устаткування — на 54,9%; з виробництва гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції — на 41,6%.

У регіоні продовжує зберігатися високий рівень диференціації розмірів заробітної плати. Так, найбільш оплачуваною в економіці області у 2015 р. була праця на промислових підприємствах, зокрема, з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; з металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, крім машин і устаткування; з виробництва машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань; з виробництва харчових продуктів і напоїв, а також на підприємствах транспорту, складського господарства та допоміжної діяльності у сфері транспорту і фінансової та страхової діяльності, де заробітна плата перевищила середній показник по економіці в 1,9—1,3 раза.

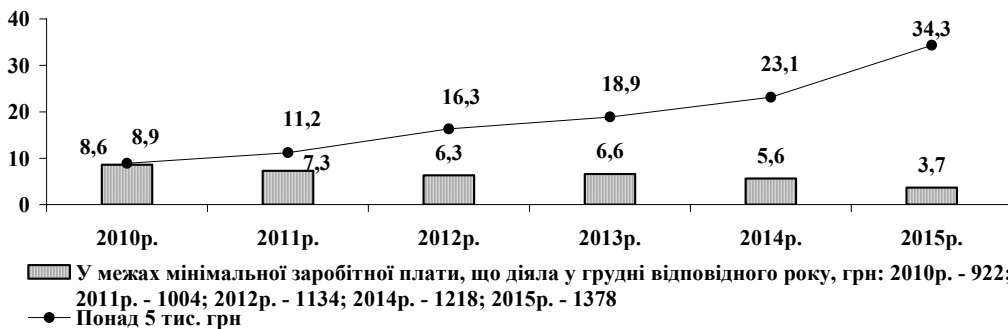

Рис. 4. Групування кількості працівників за розмірами заробітної плати, нарахованої у грудні 2010—2015 років, у % до кількості працівників, яким оплачено 50% і більше встановленого робочого часу

Джерело: складено за даними Головного управління статистики у Миколаївській області.

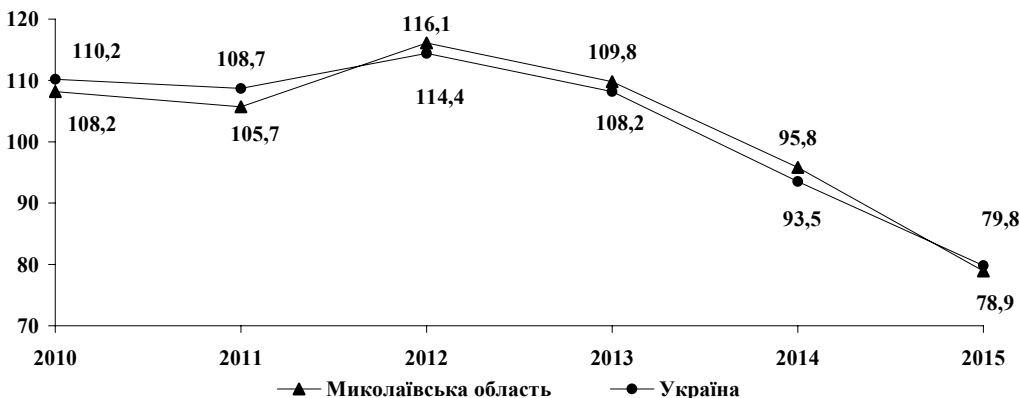

Рис. 5. Темпи зміни реальної заробітної плати, у відсотках до попереднього року

Джерело: складено за даними Головного управління статистики у Миколаївській області.

Значно нижчою була заробітна плата працівників поштової та кур'єрської діяльності; з тимчасового розміщування й організації харчування; з надання інших видів послуг; сфери адміністративного та допоміжного обслуговування, а у промисловості — працівників добувної промисловості і розроблення кар'єрів; з виробництва електричного устаткування; з текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів. Рівень оплати праці у зазначених видах діяльності не перевищував 61,3% від середнього значення по економіці.

Невисокою залишається оплата праці працівників з надання соціально важливих послуг, зокрема, закладів освіти (на 25,7% нижче за середній рівень по економіці) і охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (на 29,6%).

Розрив у розмірах заробітної плати за видами економічної діяльності є головним чинником диференціації і по адміністративно-територіальних одиницях об-

Таблиця 4. Індекс споживчих цін у 2010–2015 рр. у Миколаївській області (грудень до грудня попереднього року), відсотків

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2015 р. у % до 2010 р.
Індекс споживчих цін	110,0	104,4	99,3	100,7	124,9	143,5	130,5
Продукти харчування та безалкогольні напої	111,4	102,3	97,2	99,5	123,0	142,4	127,8
Алкогільні напої, тютюнові вироби	124,5	105,6	106,8	110,1	123,6	120,7	96,9
Одяг і взуття	101,3	100,8	98,3	96,5	103,7	129,6	127,9
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	114,2	107,2	102,4	101,7	142,1	180,8	158,3
Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	102,1	102,8	100,1	98,9	128,2	137,9	135,1
Охорона здоров'я	107,9	109,2	101,8	103,9	132,3	132,2	122,5
Транспорт	108,0	123,1	102,5	99,4	149,0	117,6	108,9
Зв'язок	91,6	103,2	100,9	100,7	103,4	101,5	110,8
Відпочинок і культура	104,5	103,0	100,4	101,3	121,1	138,6	132,6
Освіта	107,9	105,7	104,4	103,2	106,6	133,0	123,3
Ресторани та готелі	110,0	108,8	103,9	101,3	111,8	124,0	112,7
Різні товари та послуги	106,9	108,6	101,6	102,4	119,9	132,6	124,0

Джерело: складено за даними Головного управління статистики у Миколаївській області.

ласті. Як і у попередньому році, серед міст обласного значення найбільшими нарахування заробітної плати були у м. Южноукраїнську — 7313 грн, а найменшими — у м. Первомайську — 2727 грн, їх співвідношення складало 2,7 рази (у 2014 р. — 3,1 рази). В обласному центрі заробітна плата дорівнювала 4245 грн, що на 6,5% вище за середньообласний показник.

Істотною залишається різниця у рівнях оплати праці по районах області. Максимальний рівень — 5384 грн зафіксовано у Жовтневому районі, він у 2,2 рази перевищує мінімальний рівень — 2428 грн в Єланецькому.

Середньомісячна заробітна плата жінок у середньому по регіону у 2015 р. складала 3325 грн, що на 30,3% менше заробітної плати чоловіків (рис. 3).

Рівень заробітної плати жінок був меншим за рівень заробітної плати чоловіків у переважній більшості видів економічної діяльності. Найпомітнішим розрив був на підприємствах транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності — на 2400 грн (на 37,1%), у фінансовій та страховій діяльності — на 1863 грн (на 28,3%), на підприємствах промисловості — на 1658 грн (на 26,9%).

Серед 193,6 тис. працівників підприємств області, яким у грудні 2015 р. оплачено 50% і більше робочого часу, встановленого на місяць, у 7,3 тис. осіб (3,7%) нарахування не перевищували розмір мінімальної заробітної плати (1378 грн). Висока частка працівників із такими нарахуваннями спостерігалась у видах економічної діяльності з низьким рівнем середньої заробітної плати: у поштової та кур'єрській діяльності (35,9%), сільському господарстві (11,8%), мистецтві, спорті, розвагах та відпочинку (10,9%), наданні інших видів послуг (10,4%). Серед працівників, які повністю відпрацювали місячну норму робочого часу (144,1 тис.), цей показник становив відповідно 1,1 тис. осіб, або 0,7%.

Водночас, 34,3% працівників області отримали заробітну плату понад 5 тис. грн. У промисловості питома вага таких працівників складала 61,1%, транспорті, складському господарстві та допоміжній діяльності у сфері транспорту — 53,9%, фінансовій та страховій діяльності — 43,8%, державному управлінні й обороні; обов'язковому соціальному страхуванні — 43,4%.

Одним із важливих індикаторів рівня життя населення є показник реальної заробітної плати. У 2015 р. порівняно з попереднім роком вона зменшилась на 21,1% (по Україні на 20,2%) (рис. 5).

Серед чинників, що вплинули на зниження реальної заробітної плати, слід вказати погіршення цінової ситуації на споживчому ринку, де спостерігалось прискорення інфляційних процесів під негативним впливом

девальвації гривні та адміністративних підвищень цін (тарифів) одразу в декількох сегментах ринку, і передусім, у житлово-комунальній сфері. В цілому за 2015 р. індекс споживчих цін склав 143,5%.

Упродовж 2015 р. приріст цін на продукти харчування та безалкогольні напої склав 42,4%. Найбільше подорожчали овочі — в 1,8 рази, цукор, джем, мед, шоколад та кондитерські вироби, безалкогольні напої — в 1,6 рази, хліб і хлібопродукти — в 1,5 рази, фрукти — на 42,1%, олія та жири — на 41,9%, риба та продукти з риби, молоко, сир та яйця — на 34,6%, м'ясо та м'ясопродукти — на 23,4%. Оплата за житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива в цілому збільшилась в 1,8 рази, головним чином, за рахунок підвищення вартості природного газу — у 3,6 рази, гарячої води, опалення, електроенергії — в 1,7 рази, скрапленого газу для побутових потреб — у 1,5 рази. На 33% зросли в ціні послуги сфери освіти внаслідок збільшення в 1,5 рази вартості харчування у дошкільних закладах та навчання у середніх навчальних закладах. У сфері охорони здоров'я ціни зросли на 32,2%. Найбільше подорожчали фармацевтична продукція, медичні товари та обладнання — на 38,2%. Зростання цін у сфері транспорту на 17,6% відбулось під впливом удорожчання проїзду у міжміському та приміському автобусах — на 44% та 37,1%, відповідно, у міських маршрутних таксомоторах — на 34,4%, приміських поїздах — на 23,8%.

У умовах постійних інфляційних процесів знецінення номінальної заробітної плати посилюється ще таким явищем, як несвоєчасна виплата зароблених грошей.

Сума заборгованості з виплати заробітної плати по Миколаївській області на 1 січня 2016 р. становила 53,4 млн грн, або 4,9% фонду оплати праці, нарахованого за грудень 2015 р. (по Україні в цілому — 4,4%). Відносно 1 січня 2015 р. сума боргу збільшилась на 28,4%, або на 11,8 млн грн (рис. 6).

В обсягах заборгованості по Україні питома вага боргу Миколаївської області на 1 січня 2016 р. складала 2,8% проти 1,7% на початок 2015 р. Збільшення загальної суми боргу, крім Миколаївської області, відбулось у 13 регіонах: від 4,1% — у Кіровоградській області до 8,1 рази — у Луганській. В цілому по Україні борг зріс на 42,5%.

Збільшення суми заборгованості із виплати заробітної плати у регіоні відбулось за рахунок економічно активних підприємств, про що свідчать дані таблиці 6.

Упродовж 2015 р. заборгованість працівникам економічно активних підприємств зросла на 72,1%, або на 12,6 млн грн і на 1 січня 2016 р. становила майже 30 млн грн. У відповідній сумі боргу в Україні її частка складала 2,3%.

У розрізі видів економічної діяльності найвагомніше збільшення боргу зафіксовано на промислових підприємствах — на 11,3 млн грн. Борг підприємств, що здійснюють професійну, наукову та технічну діяльність, зріс на 1,1 млн грн, будівництва — на 0,6 млн грн. Водночас на підприємствах транспорту, складського господарства та допоміжної діяльності у сфері транспорту сума заборгованості зменшилась на 204,8 тис. грн; тих, що здійснюють діяльність у сфері операцій з нерухомим майном — на 40,2 тис. грн. Серед міст та районів суттєве зростання заборгованості відбулось на підприємствах м. Миколаєва — майже на 12 млн грн та Новоодеського району — на 1,4 млн грн.

Із кожних 100 несплачених економічно активними підприємствами гривень, 62 заборговано працівникам промисловості, 14 — будівництва, 13 — професійної, наукової та технічної діяльності, 11 — транспорту, складського господарства та допоміжної діяльності у сфері транспорту. Серед адміністративно-територіальних одиниць регіону найвагоміша частка несплат залишається в обласному центрі — 87,5%. Слід зазначити, що у 2015 р. працювали без боргів підприємства, заробітна плата на яких виплачується із видатків бюджетів усіх рівнів.

На 1 січня 2016 р. вчасно не отримали заробітну плату 1,8 тис. працівників економічно активних підприємств, що становить 0,9% від середньооблікової кількості штатних працівників, зайнятих в економіці області. Кожному з них не виплачено у середньому 16,9 тис. грн, що у 4,2 раза більше середньомісячної заробітної плати за 2015 р. Найбільші несплачені у розрахунку на одного працівника зафіксовані у сфері професійної, наукової та технічної діяльності — 27,1 тис. грн, а серед міст та районів — у Новоодеському районі (20,5 тис. грн) та м. Миколаєві (19 тис. грн).

Сума заробітної плати, не виплаченої працівникам підприємств-банкрутів, упродовж минулого року зменшилась на 3,2%, або на 0,8 млн грн і на 1 січня 2016 р. становила 23,4 млн грн. Із зазначеної суми 84,5% накопичено на підприємствах промисловості, а за територіальною ознакою 81,3% — в обласному центрі. Економічно неактивні підприємства, що не повідомили про погашення заборгованості з виплати заробітної плати, станом на 1 січня 2016 р. у регіоні не зафіксовані.

ВИСНОВОК

Таким чином, до особливостей функціонування регіонального ринку праці в умовах євроінтеграції, віднесемо такі: збільшення кількості безробітного населення та зменшилась кількість зайнятого; значне скорочення робочої сили в офіційному секторі економіки області; суттєве перевищення рівня вибуття робочої сили над рівнем прийому у більшості секторів економіки області; переважаюча частка працюючих жінок у поштовій та кур'єрській діяльності, охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги; скорочення масштабів вимушеної неповної зайнятості; значні коливання частки основної заробітної плати у фонді оплати праці у розрізі видів економічної діяльності; зростання у динаміці середньомісячної номінальної заробітної плати штатних працівників області, але стабільно нижчий її рівень порівняно з середніми даними по Україні; найбільший приріст заробітної плати у 2015 р. у сферах професійної, наукової та технічної діяльності; високий рівень диференціації розмірів заробітної плати; менший рівень заробітної плати жінок за рівень заробітної плати чоловіків у переважній більшості видів

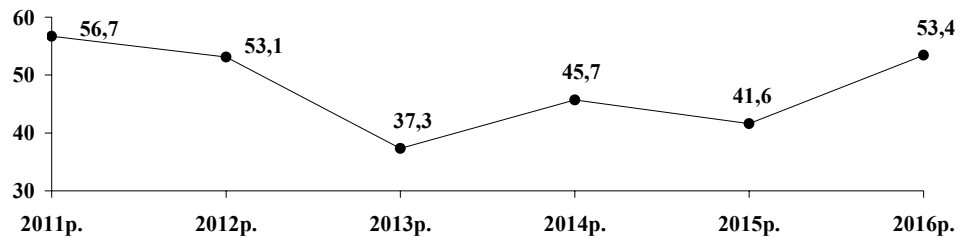

Рис. 6. Динаміка суми заборгованості із виплати заробітної плати (на початок року), млн грн

Джерело: складено за даними Головного управління статистики у Миколаївській області.

Таблиця 5. Сума заборгованості із виплати заробітної плати у Миколаївській області (на 1 січня), тис. грн

Показник	2015 р.	2016 р.	
		Усього	у % до:
Усього	41559,4	53353,0	128,4
у тому числі:			100,0
економічно активні підприємства	17418,0	29980,8	172,1
підприємства-банкрути	24141,4	23372,2	96,8
економічно неактивні	—	—	—

Джерело: складено за даними Головного управління статистики у Миколаївській області

економічної діяльності; зменшення реальної заробітної плати; збільшення суми заборгованості із виплати заробітної плати.

Враховання визначених особливостей функціонування регіонального ринку праці має визначальне значення при формуванні регіональної програми сталого розвитку та забезпечення кваліфікованою робочою силою області в умовах відкритості європейського ринку праці.

Література:

1. Задорожний Г.В. Оцінка національного трудового потенціалу в умовах розвитку європейського ринку праці / Г.В. Задорожний, Л.О. Мельник, В.О. Козуб // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. — 2009. — Вип. 2. — С. 414—421.
2. Котикова О.І. Імплементція європейського досвіду соціальної інклюзії як елементу соціальної регіональної політики [Електронний ресурс] / О.І. Котикова, М.М. Бабич // Державне управління: удосконалення та розвиток. — 2017. — №9. — Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1118>
3. Котикова О.І. Доходи населення як основний індикатор рівня життя в умовах євроінтеграції / О.І. Котикова, А.О. Краснюк, В.С. Кавецька // Економіка та держава. — 2017. — № 9. — С. 28—33.

References:

1. Zadorozhnyi, H. V. Melnik, L. O. Kozub, V. O. (2009), "Assessment of national labor potential in the context of the development of the European labor market", *Ekonomiczna stratehiia i perspektivy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, vol. 2, pp. 414—421.
2. Kotykova, O. I. Babych, M. M. (2017), "Implementation of the European experience of social inclusion as an element of social regional policy", *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, [Online], vol. 9, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1118> (Accessed 20 November 2017).
3. Kotykova, O. I. Krasniuk, A. O. Kavetska, V. S. (2017), "Household incomes as the main indicator of living standards in the context of European integration", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 9, pp. 28—33.

Стаття надійшла до редакції 25.01.2018 р.